

SZÉCHENYI-EMLÉTÁBLA AVATÁSA
KEHIDAKUSTÁNY, 2010. 07. 22.
DEÁK-KÚRIA

1860. április 8-ra virradó éjjel pisztoly dördült a bécsi Görgen-szanatóriumban, gróf Széchenyi Istvánt szétlőtt koponyával holtan találják karosszékében. – Öngyilkosság, gyilkosság? A mai napig vita tárgya, de ahogy évtizedekkel ezelőtt a nagyecenki Széchenyi-kripta őrzője, Pölcz Pista bácsi mondta: „Bárki húzta meg a ravaszt, a gyilkos a Habsburg-ház volt!”

De milyen út vezetett Döblingbe addig a tragikus húsvéthétfőig?

Széchenyi egész vagyonát hazája, Magyarország fellendítésére fordította, Deákkal együtt vallotta, hogy először gazdaságilag kell megerősödni az országnak, s csak azután szabad foglalkozni az önállósággal, szemben ezzel Kossuth az azonnali szakítást, a fegyveres harcot szorgalmazta.

Kecskeméthy Aurél, a kortárs és jóbarát gróf Széchenyi István utolsó éveiről írt. „Az 1848-i szeptemberi napokban (...) a forradalmi politika s annak merész hívei már túlsúllyal bírtak a minisztériumban is, melynek Széchenyi is – szíve ellenére – tagja volt. (...) Ő (ti. Széchenyi) lázas ingerültséggel beszél, miként Kossuth Buda várát véletlen megrohanás által elfoglalni... ’a nemzet számára biztosítani’ akarja. ...Hárromezer brüsszeli fegyvere van elrejtve... Én a csillagokból olvasok! Vér és vér mindenütt! A testvér a testvért, a népfaj a népfajt fogja mészárolni engesztelhetetlenül és örülni... Száguldó csapatok dúlnak szét mindent, mit építünk. Ah – az én füstbe ment életem! Az ég boltozatán lángbetűkkel vonul végig a Kossuth neve – flagellum dei! (Isten kardja!)”

Széchenyi látnoki képességgel jósolta, hogy a forradalom bukásához vezet, s mindenért magát okolta. Az önmarcangolása szinte az örületbe kergette. A további események és a forradalom bukása után a császári titkosrendőrség elől a döblingi, dr. Görgen-féle idegszanatóriumban remélt menedéket. De sajnos tévedett. 1853-tól ismét foglakoztatta a magyarországi helyzet, cikkekben, röpiratokban bírálta a Bach-korszakot, rendszeresen fogadta hazai barátait, távolról igazgatta birtokait, és egyre gyakrabban zaklatta őt a titkosrendőrség! Szobáit átkutatták, mozgását, látogatóit figyelték. Kecskeméthy írja: „Széchenyi a (legutóbbi) házimotozás után levelet írt a rendőrminiszternek (...) hogy a politikával semmi viszonyban nem lévő (...) tárgyakat neki visszaküldeni kegyeskedjék.” Thierry e levélre válaszol, száraz szavakkal adja tudtára, hogy elkészüljön, mert ’a döblingi tébolyda megszűnt reá nézve menhely lenni. Azután következett a tragikus éjszaka!

Széchenyi koporsója április 10-én éjjel érkezett a soproni állomásra. A hatóságok tüntetéstől félve a ténylegesnél egy nappal későbbre hirdették a temetést, de lelkes soproni ifjak még aznap éjjel százszámra írták és hordták szét az értesítést, így április 11-én délután 4 órakor kb. 10 ezer ember vett részt a nagyecenki temetésen. A hatóságok félelme beigazolódott: Széchenyi temetése néma tüntetés volt a Bach-rendszer ellen.

Gróf Széchenyi István halálának 150. évfordulóján országszerte megemlékezéseket, szobor-, és emléktábla avatásokat tartanak. Széchenyi személye több szállal is kötődik Zala megyéhez, és Kehidához is. Erre gondolva javasoltam polgármester úrnak, hogy a kúria falán is legyen „a legnagyobb magyarra” emlékeztető tábla.

A Széchenyi-, majd István óta Széchenyi-család a XVIII. században szerez birtokokat Zala vármegyében. Vidékünkön a legjelentősebb a szentgyörgyvári volt, ide tartozott pl. Sénye is,

amely Széchenyi idejében élte virágkorát, lakossága meghaladta a 200 főt is! Széchenyi gróf kezdetben nem volt különösebben jó véleménnyel a „szegényes vidéki nemesről” Deák Ferencről, de Deák közéleti aktivitását, politikai éleslátását, a haza iránti elkötelezettségét látva ez a véleménye gyökeresen megváltozott, szívesen barátkozott, találkozott vele.

1828. augusztusában Fiuméból Cenkre tartva 13-án Palinba, 15-én Pölöskére, majd 17-én Kehidára érkezik Deákhhoz. Naplójában csak ennyi olvasható: „Kehidára Deákhhoz. Derék emberek.” Az éjszakát itt tölti, majd 18-án Szentgróton, Káldon át érkezik Cenkre.

A reformkor idején gyakran találkozott Deákkal az országgyűlésben, vagy baráti társaságban. Széchenyi István döblingi éveiben a hazai események mellett figyelte Deák aktivizálódását, és értesülve annak rossz anyagi körülményeiről, hűséges intézőjével, Taschnerral 1854. július 22-én megveteti a kehidai birtokot Ödön fia számára. (Széchenyi Ödön a magyar tűzoltóság megszervezője, majd a török tűzoltóság megszervezéséért „pasa” rangot kap!) Ezzel segítette Deákot tisztességes pesti megélhetéshez.

„Széchenyi Döblingben is éjjel-nappal, szóval, tettel és tollal, örömeiben és kínjaiban hazájának, nemzetének sorsán tépelődve, aggódva lendíteni, segíteni törekedett.”

Minden korban, napjainkban is sokszor hivatkoznak rá olyanok, akik nem is ismerik Deákkal rokon liberalizmusát, tetteinek igazi hatását.

Befejezésül ismét a kortárs-barát Kecskeméthyt idézem: „Ha tehát az elaggott és beteg legnagyobb magyar a haza jövője fölött kétségbe esett is, bizzunk Istenben, hogy egykori profétai előrelátása ezúttal csalódott; és nekünk, fiatalabbaknak, küzdelemre képeseknek remélnünk szabad, és akarnunk kell, hogy valósuljon a még egészséges és tetterős Széchenyinek ama sokkal szebb jóslata:

Magyarország nem volt, hanem lesz.”

Szalay Csaba